

УДК 658.1.012.8

*Л. А. Могиліна, аспірантка
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОРА НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розроблено методуку оцінки рівня економічної нестабільності як фактора негативного впливу на фінансову безпеку промислових підприємств. Здійснено оцінку рівня економічної нестабільності в Україні у 2000–2012 рр.

Ключові слова: економічна нестабільність, фінансова безпека, оцінка, промислове підприємство, методика.

Постановка проблеми. Рівень фінансової безпеки промислових підприємств залежить від великої кількості факторів. Одним із таких факторів є економічна нестабільність у державі. В умовах, що характеризуються розбалансованістю економічної системи держави та невідзначеністю напрямків розвитку основних економічних процесів, стає практично неможливим не тільки розробка стратегії підприємства, а й прийняття правильних управлінських рішень тактичного характеру. Тому для того, щоб мінімізувати негативні наслідки впливу такого фактора, як нестабільність економіки, необхідно застосовувати спеціальний механізм управління фінансовою безпекою підприємства в таких умовах. Ключовим елементом цього механізму має стати оцінка рівня економічної нестабільності у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічну нестабільність розглядали такі науковці, як О. О. Мамалуй [5], В. А. Палехова [6] та ін. Слід зауважити, що вони ототожнюють економічну нестабільність з макроекономічною. Проте проблематика оцінки рівня економічної нестабільності в даному контексті на сьогоднішній день є нерозробленою.

Науковець Г. В. Блакита пропонує здійснювати оцінку рівня економічної нестабільності за допомогою шкали нестабільності зовнішнього середовища підприємства, розробленої І. Ансоффом [1]. Вчений С. О. Комаринець показником оцінювання нестабільності зовнішнього економічного середовища підприємства бачить удосконалений перцептивний вимірник Дункана [4]. Проте в обох випадках мова йде про нестабільність зовнішнього економічного середовища підприємства,

що не є тотожним поняттям макроекономічному середовищу. Недоліком цих підходів є те, що отримані результати є “суб’єктивними”, тобто оцінки рівня нестабільності зовнішнього економічного середовища для різних підприємств будуть різними. Зважаючи на це, залишається доцільною й актуальною розробка методики оцінки рівня економічної нестабільності не щодо одного конкретного підприємства, а для певної їх сукупності чи в цілому для рівня держави.

Метою статті є розробка дискримінантної моделі оцінки рівня економічної нестабільності як фактора негативного впливу на фінансову безпеку промислових підприємств, а також її практичне застосування для здійснення оцінки рівня економічної нестабільності в Україні у 2000–2012 рр.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі до основних проявів економічної нестабільності в державі відносять циклічні коливання в економіці (основний показник – темп приросту ВВП), високі темпи інфляції та рівень безробіття [3; 5; 6; 8]. Проте циклічністю характеризуються й інші макроекономічні показники. Тому, на нашу думку, перелік форм прояву економічної нестабільності можна було б ще доповнити складовою валютної нестабільності. Пропонується взяти курс української гривні до долара США, зважаючи на високий рівень доларизації української економіки та її значної прив’язаності до курсу долара.

Слід зазначити, що розглядалися й інші потенційні показники, які були відкинуті у зв’язку з недостатньо високим значенням коефіцієнта кореляції, розрахованого для них стосовно оцінки рівня фінансової безпеки українських промислових підприємств.

Таким чином, у дискримінантній моделі оцінки рівня економічної нестабільності пропонується використовувати такі показники: темп приросту ВВП, темп інфляції, рівень безробіття та темп приросту курсу української гривні до долара США.

Тобто інтегральний показник економічної нестабільності набуває вигляду формули (1):

$$EH = a_1 O_{x_1} + a_2 O_{x_2} + a_3 O_{x_3} + a_4 O_{x_4} \quad (1)$$

де EH – інтегральний показник економічної нестабільності;
 a_1, a_2, a_3, a_4 – вагові коефіцієнти;
 O_{x_1} – оцінка рівня економічної нестабільності в частині циклічних і нециклічних коливань темпу приросту ВВП;

- O_{x_2} – оцінка економічної нестабільності в частині інфляційної складової;
- O_{x_3} – оцінка економічної нестабільності в частині дослідження рівня безробіття;
- O_{x_4} – оцінка економічної нестабільності в частині валютної складової.

Насамперед необхідно визначити параметри a_1, a_2, a_3, a_4 з формули (1). Для цього скористаємося методом парних порівнянь. Як спільну для всіх трьох показників характеристику, що має кількісне вираження та найповніше відображає значущість кожного окремого фактора для фінансової безпеки промислових підприємств, на нашу думку, знову можна використати парний коефіцієнт кореляції. З урахуванням отриманих результатів формулу (1) можна змінити до вигляду (2):

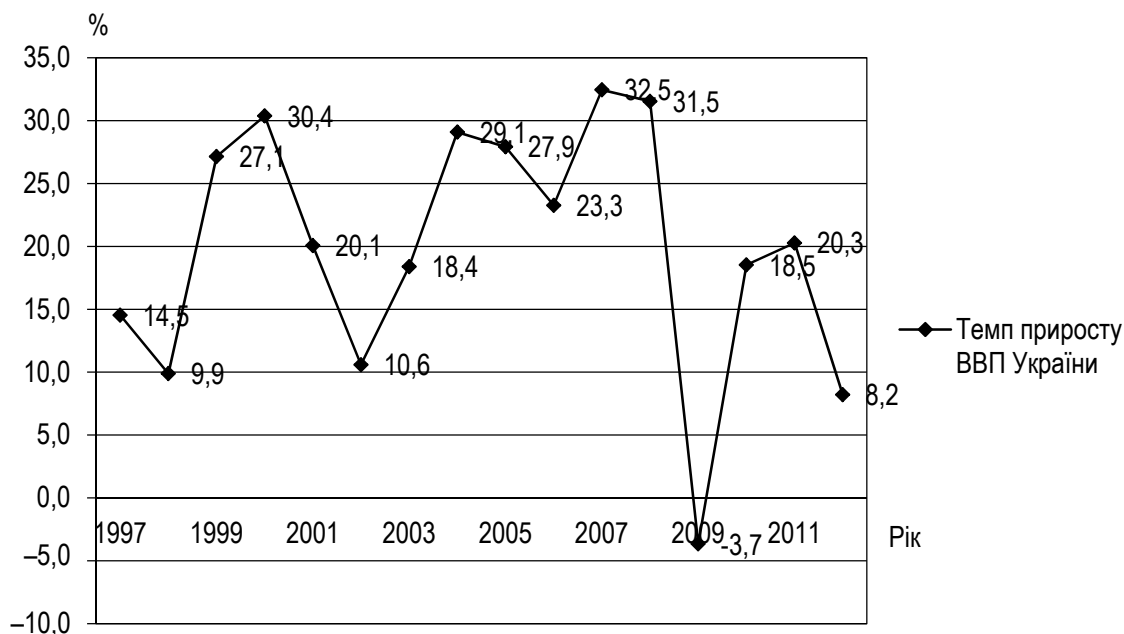
$$EH = 0,311 \cdot O_{x_1} + 0,01 \cdot O_{x_2} + 0,225 \cdot O_{x_3} + 0,453 \cdot O_{x_4}. \quad (2)$$

Дослідивши отримані результати на узгодженість, маємо такі результати: головне власне значення матриці суджень дорівнює її розмірності (4); індекс узгодженості менше середнього значення випадкового індексу узгодженості, який у нашому випадку дорівнює 0,9 (0); а відношення узгодженості менше 0,1 (%). Звідси можна зробити висновок, що оцінки досліджуваних показників є повністю узгодженими.

Наступним етапом є розробка методик оцінки складових інтегрального показника економічної нестабільності. Почнемо з темпу приросту ВВП. Розглянемо динаміку цього показника за період 1997–2012 рр. (рис. 1).

Знайдемо точки максимумів і мінімумів приросту ВВП. Точкам максимуму темпу приросту ВВП України відповідають такі роки: 2000, 2004, 2007 та 2011; мінімуму – 1998, 2002, 2006, 2009.

На основі цих даних можна розрахувати середні максимальне та мінімальне значення приросту ВВП України протягом 1997–2012 рр. Проте перед тим, як це зробити, слід дослідити варіацію в отриманих рядах значень. Ряд максимальних значень характеризується значною варіацією, а ряд мінімальних значень – дуже великою. Розрахована середня на основі цього ряду не буде відображати реальної картини. Тому необхідно за принципом методу видалення викидів позбутися значень, що значно відрізняються від інших. У ряді максимальних значень це буде 20,3 % (2011 рік), у ряді мінімальних значень – –3,7 (2009 рік).

Рисунок 1 – Динаміка темпу приросту ВВП України в 1997–2012 рр.

Незважаючи на видалення значення 2009 року, ряд мінімумів все одно характеризуються великою варіацією. Це пояснюється великим як для мінімального на відрізку значення 2006 року, що якраз припадає на період піднесення в економіці України. Вважаємо за доцільне значення 2006 року замінити значенням 2012 року, яке і не можна повноцінно вважати точкою мінімуму, оскільки немає ще сусіднього значення за 2013 рік, проте яке знаходиться на тому ж рівні, що й основна маса інших мінімальних значень. Після цього коефіцієнт варіації набуває значення приблизно 10 %, тому варіацію в ряді значень можна вважати помірною.

Тепер можна знайти довірчий інтервал середнього максимального та середнього мінімального значення приросту ВВП в Україні в 1997–2012 рр. Середній максимальний темп приросту ВВП України з ймовірністю 99,9 % знаходиться в межах інтервалу 27,4–33,8 %. Для ряду мінімальних значень середнє значення темпу приросту ВВП знаходиться у середині інтервалу 7,2–11,9 %.

Тепер на основі отриманих результатів можна розробити шкалу оцінки економічної нестабільності в частині циклічних і нециклічних коливань темпу приросту ВВП. Проте перед цим необхідно розробити шкалу оцінки інтегрального показника економічної нестабільності, яка стане базою при розробці шкал оцінки її складових. На нашу думку,

шкала оцінки інтегрального показника економічної нестабільності повинна мати такий вигляд:

- 0–33 бали – низький рівень економічної нестабільності;
- 34–66 балів – середній рівень економічної нестабільності;
- 67–100 балів – високий рівень економічної нестабільності.

Враховуючи вищезазначені результати, шкала оцінки економічної нестабільності в частині циклічних і нециклічних коливань темпу приросту ВВП матиме такий вигляд:

- а) темп приросту ВВП більше 26 % – 0–25 балів;
- б) темп приросту ВВП 12–26 % – 26–50 балів;
- в) темп приросту ВВП 7–11 % – 51–75 балів;
- г) темп приросту ВВП менше 7 % – 76–100 балів.

Математично процес оцінки економічної нестабільності в частині циклічних і нециклічних коливань темпу приросту ВВП можна записати за допомогою формул (3)–(8).

$$B_n^m = B_{\max}^m - K^m \cdot (n^m - 1) = B_{\max}^{m-1} + K^m \cdot n^{m'}, \quad (3)$$

$$K^m = \frac{B_{\max}^m - B_{\min}^m + 1}{3_{\max}^m - 3_{\min}^m + 1}, \quad (4)$$

$$n^m = 3_n^m - 3_{\min}^m + 1, \quad (5)$$

$$n^{m'} = 3_{\max}^m - 3_n^m + 1, \quad (6)$$

$$B_n^1 < 0 \rightarrow B_n^1 = 0, \quad (7)$$

$$B_n^m > 100 \rightarrow B_n^m = 100 \quad (8)$$

де B_n^m – кількість балів, що присвоюються n -му значенню із m -го діапазону;

$B_{\max}^m$ – максимальна кількість балів m -го діапазону;

K^m – крок присвоєння балів у m -му діапазоні;

n^m – порядковий номер значення у m -му діапазоні (відлік починається з мінімального значення);

$B_{\min}^m$ – мінімальна кількість балів m -го діапазону;

$3_{\max}^m$ – максимальне значення m -го діапазону;

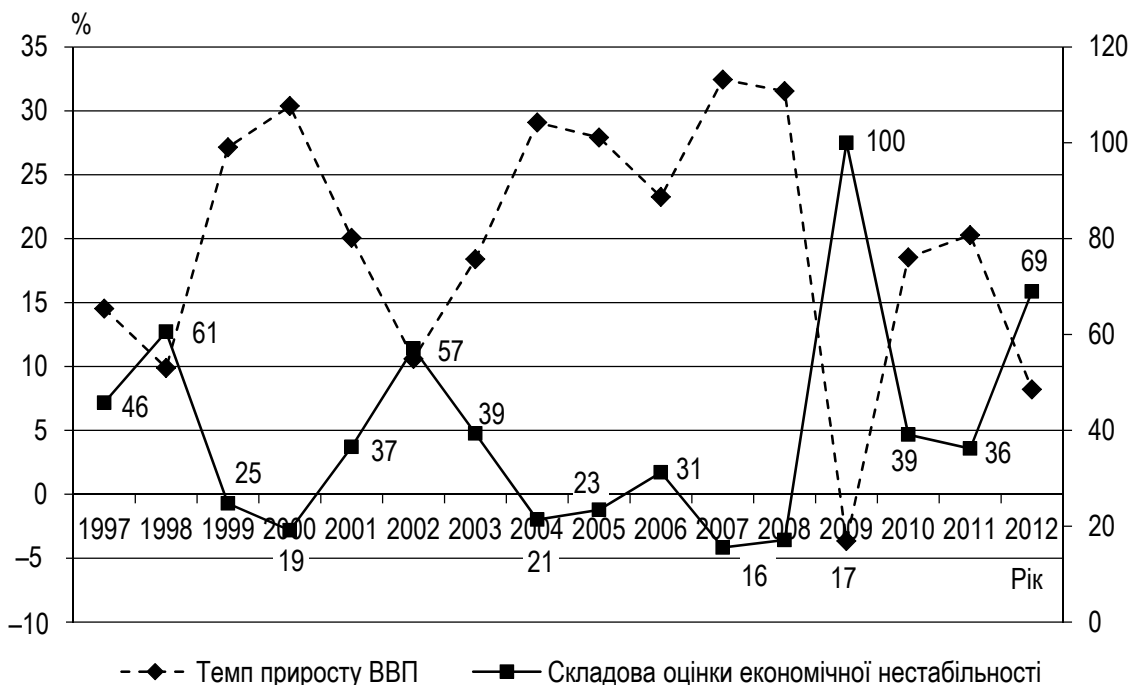
$3_{\min}^m$ – мінімальне значення m -го діапазону;

3_n^m – n -е значення m -го діапазону;

$n^{m'}$ – порядковий номер значення у m -му діапазоні (відлік починається з максимального значення).

Пояснимо основні моменти цієї методики. Кількість балів, що присвоюється певному значенню, обернено пропорційно залежить від самого значення, тобто, наприклад, чим більшим є темп приросту ВВП, тим менше балів присвоюється. Для крайніх інтервалів, які не мають максимального чи мінімального значення, крок присвоєння балів такий же, як і в сусідніх діапазонах. Відповідно, і порядковий номер значення розраховується за формулою (5) або формулою (6) залежно від того, який це інтервал та яка формула підходить. Якщо значенню першого (останнього) діапазону відповідає від’ємна кількість балів (сума балів більше 100), йому присвоюється 0 (100) балів. Величини n і n' є розрахунковими і порядковими номерами називаються умовно, тобто вони можуть набувати нецілих значень.

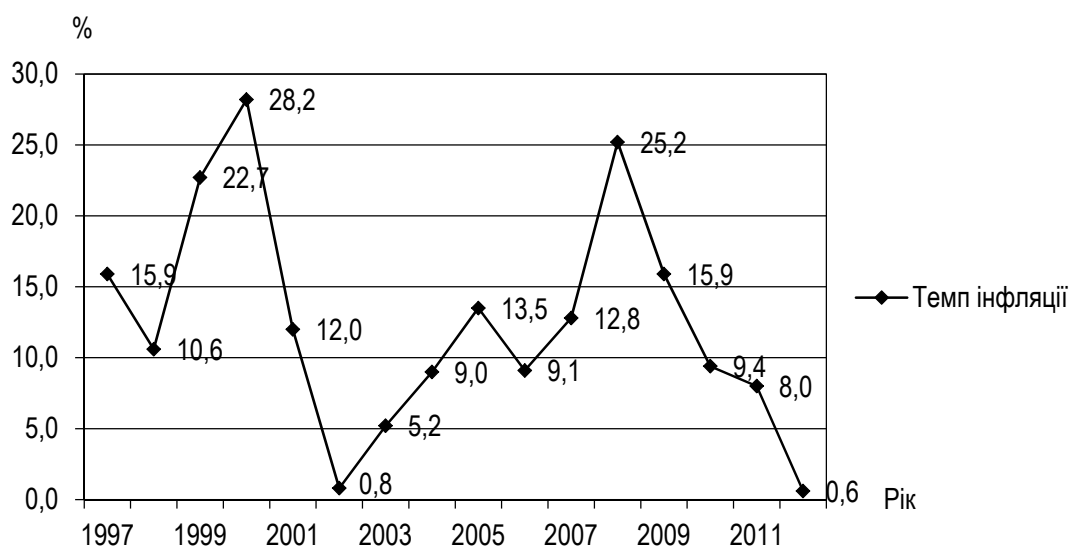
Розраховані за цією методикою значення оцінок економічної нестабільності в частині циклічних і нециклічних коливань темпу приросту ВВП України протягом 1997–2012 рр. зобразимо графічно (рис. 2). Якщо порівняти та зіставити графіки темпу приросту ВВП і складової оцінки економічної нестабільності, можна побачити, що вони дзеркально один одного відображують, що дає підстави сподіватися на реалістичність отриманих результатів. Крім того, “піки” значень оцінки економічної нестабільності припадають саме на періоди економічного спаду чи депресії в Україні.

Рисунок 2 – Графіки темпу приросту ВВП та відповідної складової оцінки економічної нестабільності в Україні в 1997–2012 рр.

Наступним показником – складовою інтегральної оцінки економічної нестабільності – є темп інфляції. Відомо, що виділяють такі види інфляції: повзуча (з темпом менше 10 %), галопуюча (10–100 %) та гіперінфляція (з темпом більше 100 %). Відомо також і те, що допустимою в економіці (що не призводить до значних негативних наслідків) є повзуча інфляція з темпом, меншим за 10 %. Зважаючи на це, можна виділити перший діапазон значень темпу інфляції – до 10 %, якому буде відповідати низький рівень економічної нестабільності з кількістю балів від 0 до 33.

Для того, щоб виділити інші діапазони, дослідимо динаміку темпу інфляції в Україні протягом 1997–2012 рр. Період до 1997 року не розглядається, оскільки він характеризується занадто високими темпами інфляції (від 80,3 до 4 734,9 %), які при розрахунку середнього темпу інфляції все рівно будуть виключені за принципом методу видалення викидів. Динаміка темпу інфляції в Україні протягом 1997–2012 рр. зображена на рисунку 3.

Рисунок 3 – Динаміка темпу інфляції в Україні в 1997–2012 рр.

Середній темп інфляції дорівнює 12,4 %. Проте варіація значень всередині ряду є дуже великою (61,2 %), тому розраховане середнє значення темпу інфляції не є типовим і не відображає реальної дійсності. За принципом методу видалення викидів позбудемося значень, які дуже суттєво відрізняються від основної маси. Як можна побачити на рисунку 3, це є значення 1999, 2000, 2002, 2008 та 2012 років. Після цього значення коефіцієнта варіації стало дорівнювати 0,288, що менше граничного значення для малих вибірок, яке становить 33 %, а отже, досліджувана сукупність є однорідною, а розраховане середнє значення (11 %) типовою і надійною її характеристикою.

Отже, середній темп інфляції в Україні протягом 199–2012 рр., не враховуючи роки з дуже високим чи дуже низьким темпом, становив 11 %. Довірчим інтервалом середньої з ймовірністю розподілу 0,999 є проміжок від 7,2 до 14,9 %. Тобто з ймовірністю 99,9 % можна сказати, що протягом аналізованого періоду (крім виключених років) середній темп інфляції знаходився в межах від 7 до 15 %.

Таким чином, тепер можна виділити ще два діапазони значень темпу інфляції, необхідні для розрахунку оцінки інфляційної складової інтегрального показника економічної нестабільності. Середньому рівню економічної нестабільності відповідатимуть значення більші за ті, що характерні повзучій інфляції, проте не перевищують верхньої межі довірчого інтервалу середнього темпу інфляції. Високому рівню економічної нестабільності відповідатимуть значення вище середнього. Тобто шкала оцінки економічної нестабільності в частині інфляційної складової матиме такий вигляд:

- а) темп інфляції менше 10 % – 0–33 бали;
- б) темп інфляції 10–15 % – 34–66 балів;
- в) темп інфляції більше 15 % – 67–100 балів.

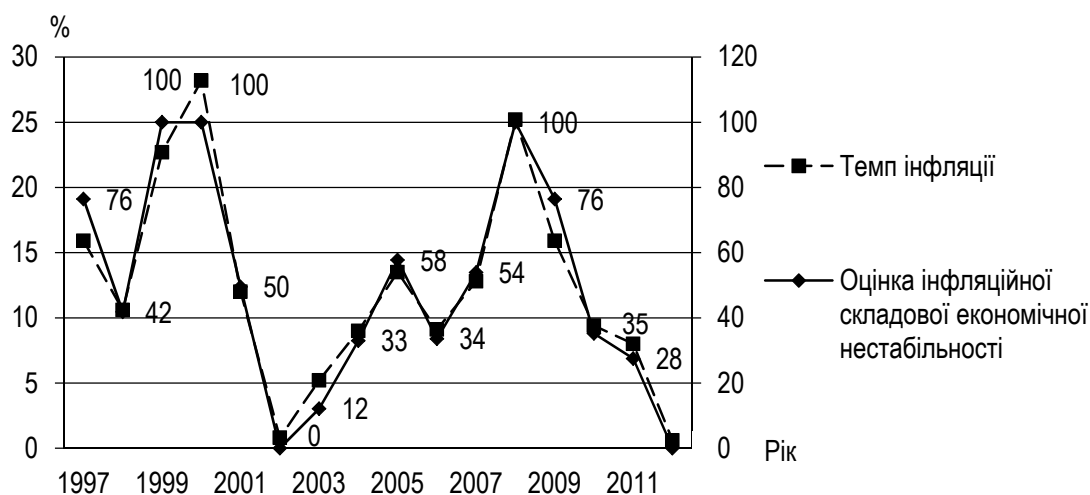
Присвоєння балів і розрахунок оцінки інфляційної складової здійснюється за тими ж формулами, що й при дослідженні ВВП-складової, з тією лише відмінністю, що тепер залежність між кількістю присвоєних балів і фактичним значенням показника є прямо пропорційною, тобто чим вищим є темп інфляції, тим більше балів присвоюється. Тому з урахуванням цього основна формула набуде вигляду формули (9).

$$B_n^m = B_{\max}^m - K^m \cdot (n^{m'} - 1) = B_{\max}^{m-1} + K^m \cdot n^m. \quad (9)$$

Результати розрахунку оцінки економічної нестабільності по інфляційній складовій для темпів інфляції в Україні в 1997–2012 рр. зображені на рисунку 4. Як бачимо, графіки темпу інфляції та оцінки інфляційної складової інтегрального показника економічної нестабільності практично співпадають, що дає підстави говорити про адекватність отриманих результатів дійсності.

Для того, щоб розробити критерії оцінки економічної нестабільності в частині рівня безробіття, звернемося до поняття “природний рівень безробіття”. Природний рівень безробіття – це сума фрикційного та структурного безробіття, тобто це безробіття, наявне в періоди повної зайнятості. Саме на величину природного безробіття повна зайнятість відрізняється від тотальної.

Рисунок 4 – Графіки темпу інфляції та оцінки інфляційної складової інтегрального показника економічної нестабільності в Україні в 1997–2012 рр.

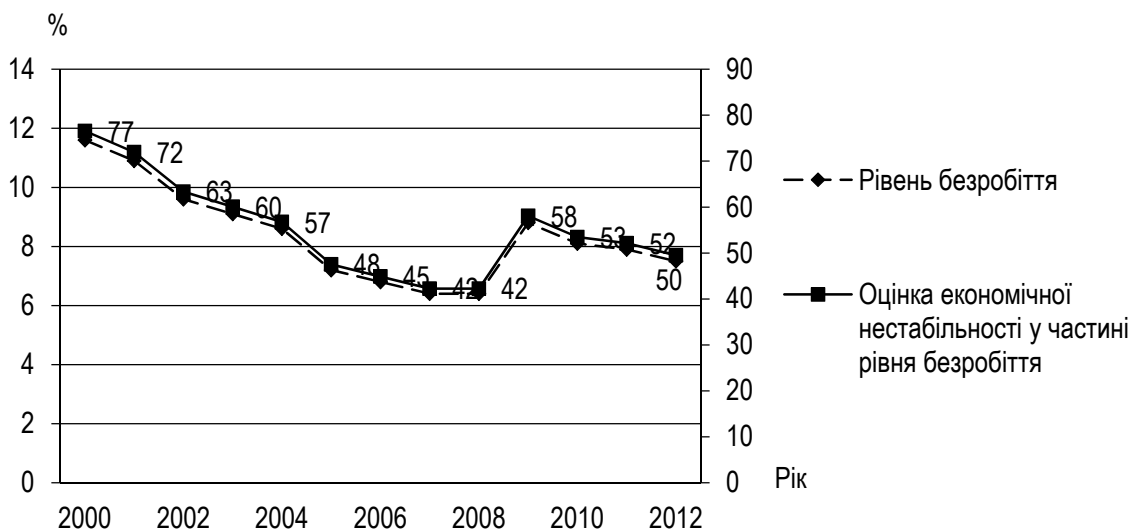
На сьогоднішній день існує досить багато наукових поглядів щодо природного рівня безробіття в Україні та методик його обчислення. Аналіз наукової літератури з даної проблематики показав, що значенням цього показника, до якого схиляється більшість науковців, є приблизно 5 % (5–5,5 %) [2; 7; 9].

Таким чином, приймаючи, що рівень природного безробіття в Україні набуває значень приблизно до 6 %, отримуємо перший діапазон можливих значень шкали оцінки економічної нестабільності в частині рівня безробіття.

З метою виділення інших інтервалів розрахуємо середній рівень безробіття в Україні за період 2000–2012 рр. та знайдемо довірчий інтервал для нього. Середній рівень безробіття становить 8,4 %. Коефіцієнт варіації становить менше 33 % (18,7 %), що свідчить про те, що розраховане середнє значення рівня безробіття є типовою та надійною характеристикою досліджуваної сукупності. Довірчий інтервал середньої при заданій ймовірності 0,999 – 6,6–10,1 %. Використовуючи отримані результати, одержуємо такі діапазони можливих значень шкали оцінки економічної нестабільності в частині рівня безробіття:

- а) рівень безробіття менше 6 % – 0–33 бали;
- б) рівень безробіття 6–10 % – 34–66 балів;
- в) рівень безробіття більше 10 % – 67–100 балів.

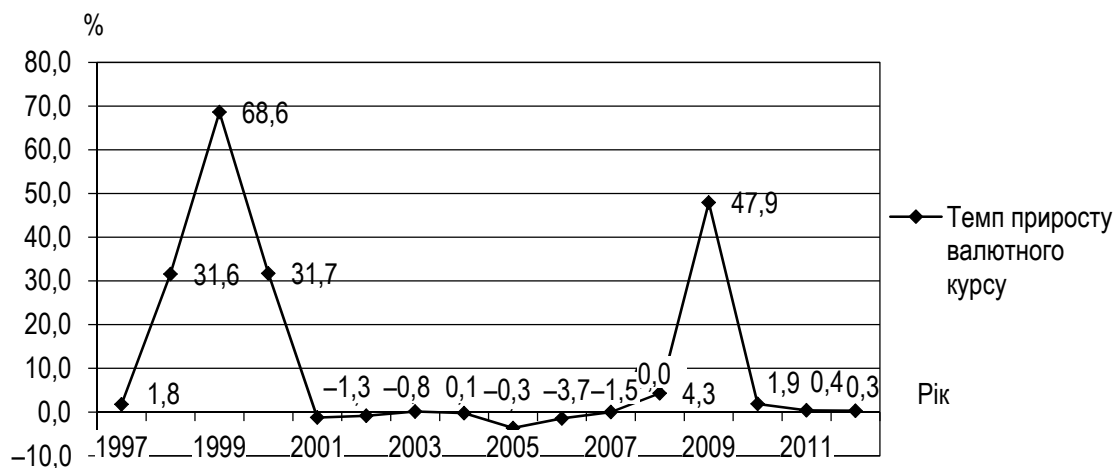
Оцінювання здійснюється за тим же принципом і тими ж формулами, що й для інфляційної складової. Результати розрахунку оцінки економічної нестабільності в частині дослідження рівня безробіття для українських статистичних даних періоду 2000–2012 рр. зображені на рисунку 5.

Рисунок 5 – Графіки рівня безробіття та оцінки економічної нестабільності в частині дослідження рівня безробіття в Україні у 2000–2012 рр.

Максимальна наближеність графіків рівня безробіття та оцінки відповідної складової економічної нестабільності один до одного свідчить про адекватне відображення реальності результатами розрахунків.

Останньою складовою оцінки інтегрального показника економічної нестабільності є валютна нестабільність. Розглянемо показник темпу приросту курсу української гривні до долара США у динаміці протягом 1997–2012 рр. (рис. 6).

Рисунок 6 – Темп приросту курсу української гривні до долара США в 1997–2012 рр.

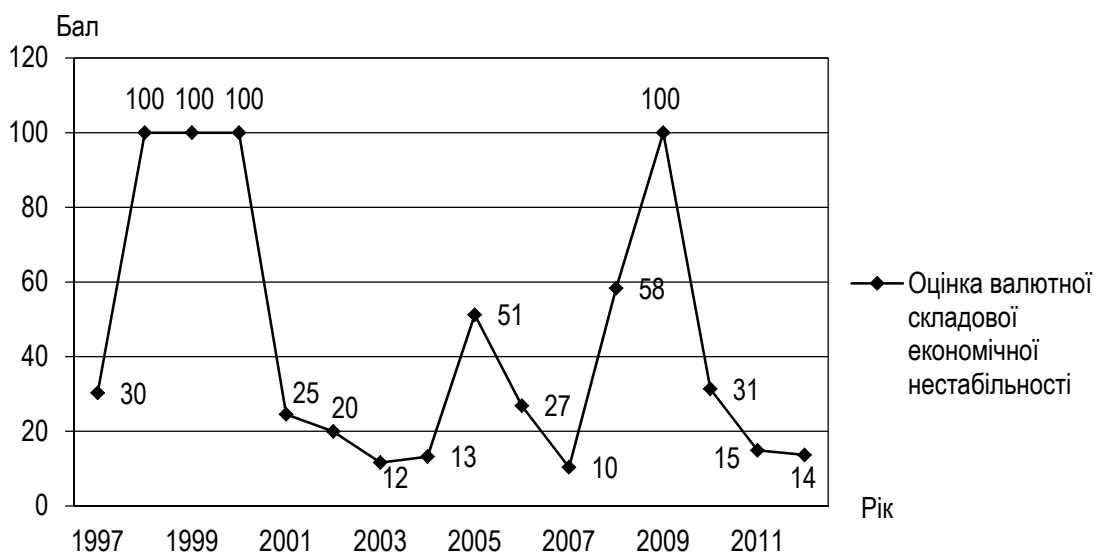
Не включаючи в розрахунок так звані “викиди”, отримуємо наступний довірчий інтервал середнього значення темпу приросту валютного курсу за період 1997–2012 рр. – 2,1–2,3 %.

Отже, можна зробити висновок, що курс української гривні до долара США у більш-менш “спокійні” роки коливався (зростав чи зменшувався порівняно з попереднім роком) у діапазоні приблизно 2 %. З урахуванням цього, можемо отримати перший інтервал шкали оцінювання валютної складової економічної нестабільності.

Проте навіть після видалення так званих “викидів”, тобто значень, що дуже суттєво відрізняються від інших (які, до речі, в основному відповідають періодам економічного спаду чи депресії), сукупність значень не стає цілком однорідною. Максимальне та мінімальне значення у даному часовому ряді значно віддалені навіть від верхньої та, відповідно, нижньої меж довірчого інтервалу середнього значення, незважаючи на максимальну ймовірність розподілу. Максимальне значення сукупності після видалення викидів – 4,3 % (у 2008 році), мінімальне – 3,7 у 2005 році. Тобто на основі цього можна виділити другий інтервал шкали оцінювання валютної нестабільності, коли темп приросту валютного курсу знаходиться в межах від 2 до 5 % за модулем. Третьюму інтервалу відповідатимуть значення більше 5 %. Таким чином, шкала оцінювання валютної складової економічної нестабільності матиме такий вигляд:

- а) темп приросту валютного курсу (за модулем) 0–2 % – 0–33 бали;
- б) темп приросту валютного курсу (за модулем) 3–5 % – 34–66 балів;
- в) темп приросту валютного курсу (за модулем) більше 5 % – 67–100 балів.

Принцип оцінювання такий же, як і для інфляційної та “безробітної” складових. Оцінимо цю складову для українських реалій періоду 1997–2012 рр. (рис. 7).

Рисунок 7 – Оцінка валютної складової економічної нестабільності в Україні в 1997–2012 рр.

Використовуючи розраховані вище дані та рівняння (2), розраховуємо інтегральний показник економічної нестабільності в Україні у 2000–2012 рр. (табл. 1).

Таблиця 1 – Значення інтегрального показника економічної нестабільності в Україні у 2000–2012 рр.

Рік	Значення інтегрального показника, балів	Якісна характеристика рівня економічної нестабільності
2000	69	Високий
2001	39	Середній
2002	41	Середній
2003	31	Низький
2004	26	Низький
2005	42	Середній
2006	32	Низький
2007	20	Низький
2008	42	Середній
2009	90	Високий
2010	39	Середній
2011	30	Середній
2012	39	Середній

Як видно з таблиці 1, найвища оцінка економічної нестабільності спостерігається у 2009 році – році найбільшого розпаду фінансово-економічної кризи. Значення інтегрального показника, яким відповідає низький рівень економічної нестабільності, маємо у 2003, 2004, 2006 та 2007 рр. Саме на ці роки припадають фази економічного зростання та піднесення. На основі цього можна говорити про адекватність дійсності отриманих результатів.

Висновки. Економічна нестабільність у державі є фактором негативного впливу на рівень фінансової безпеки її промислових підприємств. У зв'язку з цим актуальною і доцільною є розробка дискримінантною моделі оцінки рівня економічної нестабільності в Україні як фактора негативного впливу на фінансову безпеку вітчизняних промислових підприємств. Пропонована модель включає такі складові: циклічні коливання (показник – темп приросту ВВП), високий темп інфляції та рівень безробіття, валютну нестабільність.

Застосувавши розроблену методика для українських статистичних даних періоду 2000–2012 рр., було отримано результати, що адекватно відображають реальну ситуацію цього часового проміжку.

Однак слід зазначити, що наведена вище методика оцінки економічної нестабільності базується на статистичних даних макроекономічних показників України минулих років, тому не може бути застосована для визначення рівня економічної нестабільності інших держав і в майбутньому може удосконалюватися з урахуванням нових емпіричних даних.

Список літератури

1. Блакита Г. В. Оцінка рівня економічної нестабільності при розробці фінансової стратегії [Електронний ресурс] / Г. В. Блакита. – Режим доступу : <https://docs.google.com/viewer?url=http://conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/1767.pdf>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
2. Бойко А. В. Социальная национальная экономика в условиях глобальных трансформаций / А. В. Бойко // Социально-экономические и финансовые механизмы обеспечения инновационного развития экономики : тез. докл. III Междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, Республика Беларусь, 20–21 сент. 2012 г.) / редкол. : И. И. Кукурудза [и др.]. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2012. – С. 70–71.
3. Грабчук О. М. Джерела нестабільності розвитку національної економіки України / О. М. Грабчук // Альянс наук: вчений – вченому : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 берез. 2012 р. : у 6 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2012. – С. 80–83.
4. Комаринець С. О. Оцінювання нестабільності зовнішнього економічного середовища підприємства / С. О. Комаринець // Науковий вісник НЛТУ України. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 220–226.
5. Мамалуй О. О. Основи економічної теорії : підручник / О. О. Мамалуй, О. А. Гриценко, Л. В. Гриценко. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 479 с.
6. Палехова В. А. Макроекономіка : навчальний посібник / В. А. Палехова. – 2-ге вид., доп. та перероб. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 304 с.
7. Приймак В. І. Економіко-математичні методи оцінювання природного рівня безробіття [Електронний ресурс] / В. І. Приймак, Н. М. Ковалевич. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2010_6_2/013-019.pdf. – Бібліотека ім. Вернадського.
8. Сумароков В. Н. Государственные финансы в системе макроэкономического регулирования / В. Н. Сумароков. – М. : Финансы и статистика, 1996. – 224 с.
9. Шумська С. С. Економетрична оцінка природного рівня безробіття в економіці України / С. С. Шумська // Наукові записки. Спеціальний випуск : у двох частинах. / Національний університет “Києво-Могилянська академія”. – К. : КМ “Academia”. – 2002. – Т. 20. – С. 415–417.

Отримано 08.08.2013

Summary

In the article the assessment procedure of the economic instability's level as the negative factor for the industrial enterprises' financial security is developed. The level of the economic instability in Ukraine in 2000–2012 is assessed.